

Изграждане на личен финансов план

Лекция #6

Основи на инвестициите

Георги Захариев

Преговор

В лекция #5 разгледахме:

- Криптовалути
- Какво представлява блокчейн и уеб3
- Суровини
- Злато

Инвестиции и допълнителни доходи

Старт 11 март | Записване до 8 март след изпит

- Изграждане на личен финансов план
- Инвестиции в недвижими имоти
- Ремонт и реновации + Краткосрочни наеми
- Инвестиции в криптовалути
- Инвестиции в акции
- Инвестиции в ETF и взаимни фондове
- Фундаментален анализ
- Облигации, суровини и БФБ
- Инвестиции в злато и благородни метали
- Изграждане и изпълнение на инвестиционна стратегия
- Допълнителни доходи
- Данъци и такси за инвеститори
- Други
- **Финален проект**

Събиране на курсистите на академията

FINANCE ACADEMY MEET UP - ФЕВРУАРИ 2024

КОГА?

23.02,
17:00 ЧАСА

КЪДЕ?

TIMELESS CAFÉ
ГР. СОФИЯ,
УЛ. „КРАКРА“ 11

Към събитието: <https://fb.me/e/3uFOcl51z>

Теми на днешната лекция

Днес ще преминем през:

- Лични финанси
- Измерване на личната инфлация
- Измерване на личните активи
- Аварийен бюджет
- Спестяване
- Лична данъчна тежест
- Приходи и разходи

Лични финанси

Личните ни финанси представляват собствените ни приходи, разходи и налични активи.

Те не са универсални, а лични, защото всеки човек има различни нужди, възможност и перспектива.

Всеки от нас е министър на нашите лични финанси

От нас зависи

- Колко точно ще спестяваме
- Дали ще предприемем рискове или ще бъдем по-консервативни с нашите пари
- Дали ще харчим и взимаме кредити днес, за да живеем по-добре днес или ще инвестираме и спестяваме, за да живеем по-добре утре.
- Дали ще бъдем на плюс или минус
- **Най-важното: само ние носим отговорност за управлението ни. Не можем да обвиним никой друг за неуспехите ни, както и да прехвърлим успехите ни.**

Психология на жертвата – враг на успеха

Много хора вярват, че някой или нещо е причината за това да не живеят добре.

- Държавата е „лоша“ и спира развитието им.
- Родителите са длъжни да ги издържат и/или гледат повече.
- Половинката им е задължена да ги гледа или да се грижи за тях.
- Шефът и компанията са лоши и спират развитието им.
- Сравняват се с всички останали и вярват, че нещо им принадлежи по право.

Фактори за личните ни финанси

- **Икономиката има въздействие върху личните ни финанси:** Ако сме на 25 ни очакват средно 8 кризи и 14 рецесии.
- **Личните ни качества:** Харчим ли много, рискуваме ли много, спестовни ли сме, склонни ли сме да вземаме кредити?
- **На колко години сме?** Ако сме млади имаме време да поправим грешките, ако сме по-възрастни и с повече отговорност, целим да допускате по-малко грешки.

Инфлация

Какво представлява инфлацията?

В пазарната икономика цените за стоки и услуги постоянно се променят. Инфлацията е на лице, когато има общо повишение на цените на стоки и услуги, а не само на отделни сектори. Понякога инфлацията е свързана с броя пари в обръщение. Както при търсенето и предлагането на стоки и услуги, така и при голямо предлагане на пари, тяхната стойност намалява.

Какво предизвиква висока инфлация?

- Повишаващата се цена на суровини и материали
- Нарушени доставки
- Много пари в обръщение
- Социални програми и плащания от правителствата
- Ниски лихви по кредитите
- Недостатъчно предлагане при високо търсене

Increase in
money
supply

Supply
chain
disruption

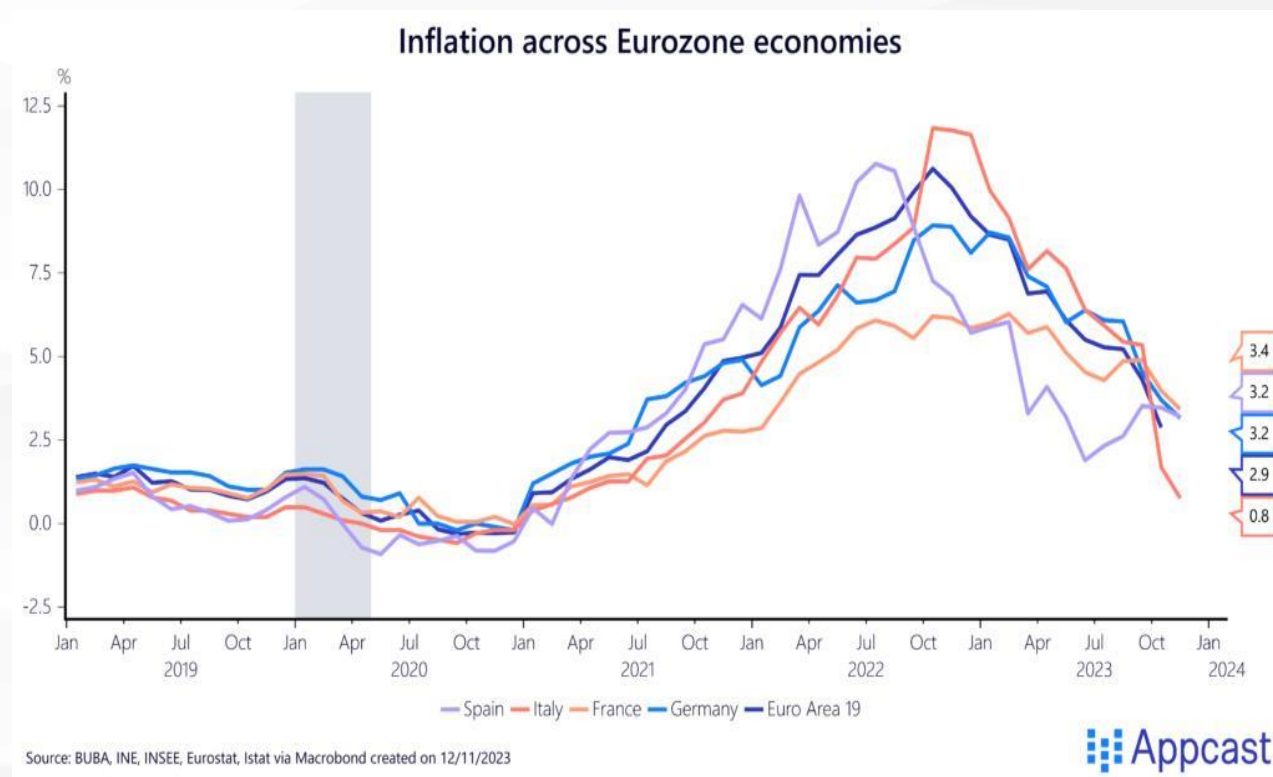
Government-
sponsored
unemployment

Poor
government
policies

Централните банки и инфлацията

- При висока инфлация се вдигат лихвените проценти от централните банки
- Колкото по-високи са лихвените проценти, толкова повече бизнеси фалират, хора остават без работа и икономиката спада, а инфлацията бива овладяна.
- Когато инфлацията спадне до ниво 2-3%, лихвените проценти отново падат и икономиката тръгва нагоре.

Инфлацията обща ли е или лична?

Освен общата инфлация в конкретна държава, може да сметнем и личната си инфлация.

Тя може да се различава много от тази на семейство и приятели спрямо това какви продукти и услуги купуваме ежемесечно.

Пример за различна инфлация

Иван не кара кола, а ходи на работа с колело. Рядко яде навън и не пие алкохол.

Мария използва ежедневно автомобил. Веднъж седмично се храни навън с приятели, а вкъщи използва само висококачествени здравословни продукти. Пие предимно бяло вино.

Двамата имат различна лична инфлация, защото имат различно потребление.

Как да пресметнем личната си инфлация

Ако живеем в България, може да пресметнем личната си инфлация чрез калкулатор на НСИ:

<https://www.nsi.bg/nsipic/>

Данъците в нашия живот

Данъците и местните такси са разход, който всички плащаме недоброволно от джоба си без значение дали сме съгласни.

Ежегодно заплащаме преки данъци и **ежедневно плащаме косвени данъци** от нашия джоб.

Данъците и удръжките зависят от държавата и/или града, в който живеем.

How the government taxes you

„България е страна с ниски данъци“ и „Само фирмите плащат данък“

- Фирмите прехвърлят разходите към потребителите (към нас)
- Всеки от нас плаща за всички покупки 20% или 9% Данък добавена стойност (ДДС)
- От заплатата на работници се плащат здравни, трудови и други осигуровки и плащания
- В България са ниски стойностите на данък печалба – 10%.

Данъци върху различните типове „доходи“ и „активи“

- „Данък“ върху заплатата ви – 25-35%
- Данък върху печалбата на фирмата ви – 10%
- Данък върху печалбата ви от инвестиции – 0-10%
- Данък върху дълга – 0%

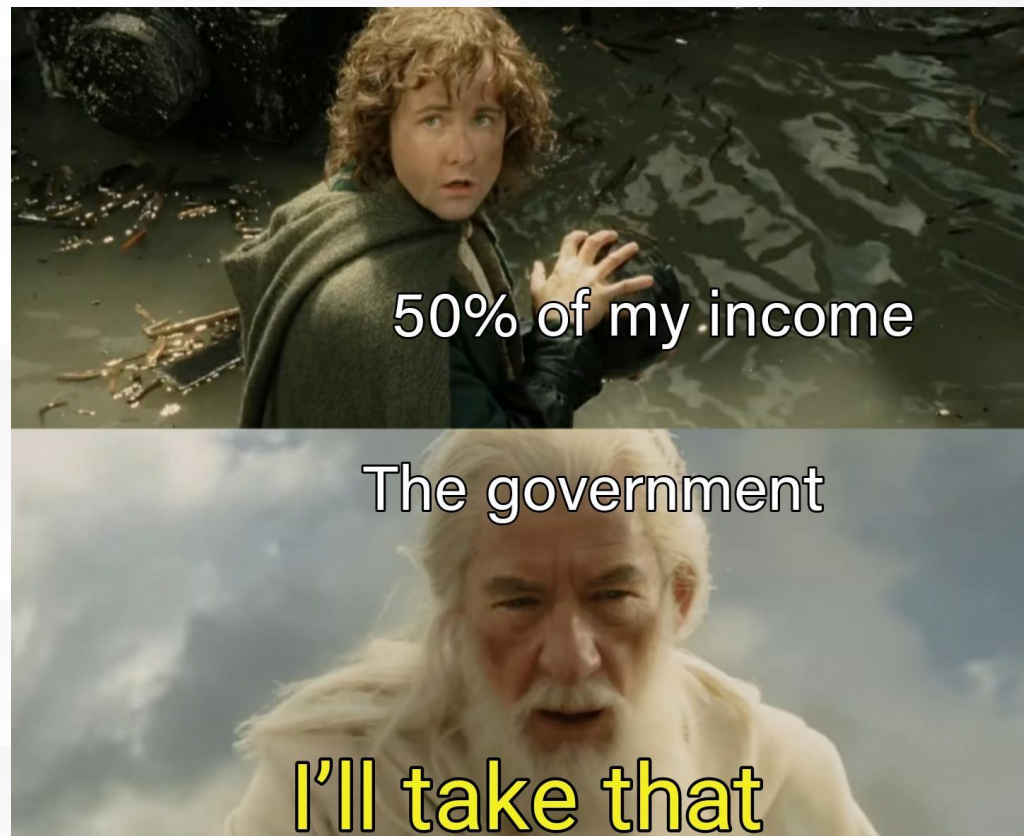
Колко данъци плащаме?

Колко е личната ми данъчна тежест?

Колко получавам спрямо, това което заплаща работодателя ми?

Калкулатор:

<https://www.kolkodavam.bg/>

Личната ни финансова стойност

Колко „струваме“ днес?

Калкулатор:

<https://moneysmart.gov.au/managing-debt/net-worth-calculator>

Личната стойност на Иван

- Притежава апартамент за 100 000 лева
- Притежава 5 000 лева спестени пари
- Притежава акции на стойност 5 000 лева
- Притежава автомобил на пазарна стойност 3 000 лева към съответния момент
- Има ипотечен кредит с оставаща обща сума за изплащане 63 000 лева
- Има дълг по кредитна карта на стойност 1200 лева
- Има лаптоп на изплащане с остатък за плащане 900 лева

Личната „стойност“ на Иван е 47 900 лева

Какво значи „милионер“?

- Милионер не значи човек, който има 1 милион в банкова сметка.
- Милионер не значи човек, който има бизнес.

Човек, чийто активи минус пасивите са на стойност повече от 1 милион лева, евро или долара.

Beyoncé's Net Worth Reaches An Estimated \$800M As Forbes Predicts She Is 'Well On Her Way To Becoming A Billionaire'

58

Ngozi Nwanji

December 13, 2023 · 2 min read

Beyoncé Net Worth

In 2023, Beyoncé made it even more apparent that she is a powerhouse. Now, her lyrics that state she "just might be a Black Bill Gates in the making" are more timely for the artist as her net worth has increased.

Learn more

Quote Lookup

TRENDING

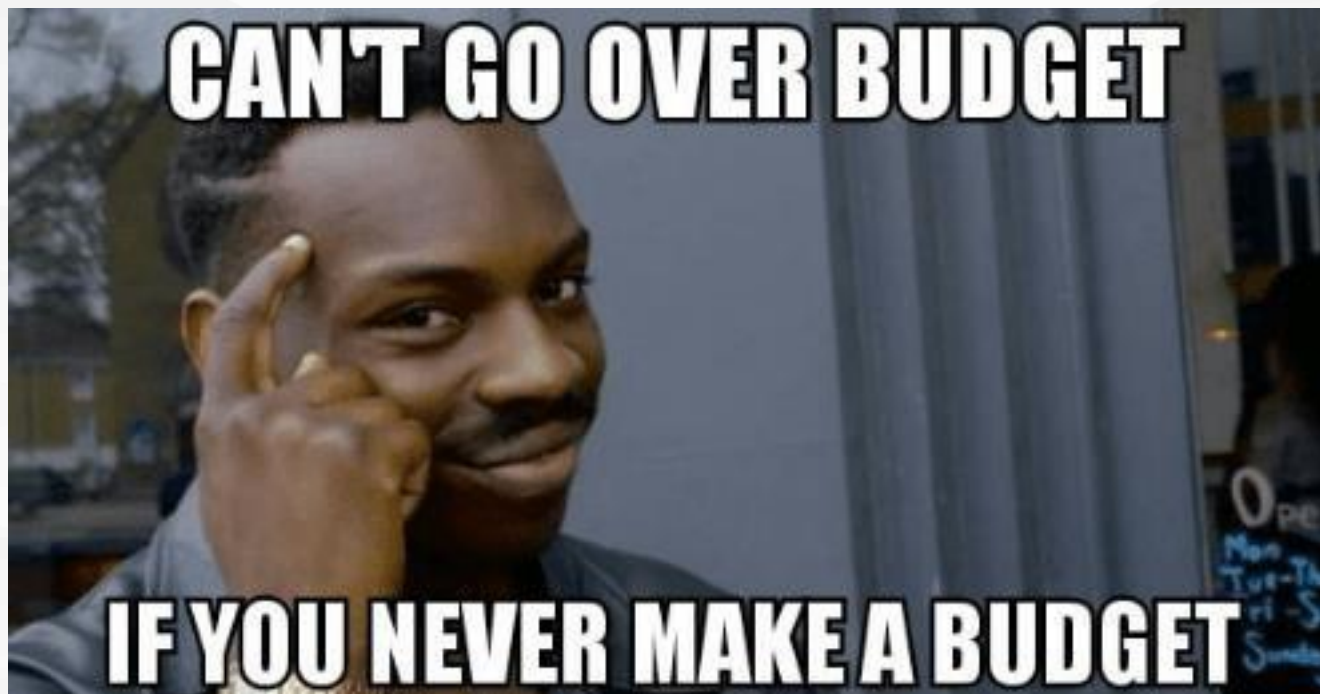
1. Tesla stock slides lower: 3 reasons why shares are tanking
2. UPDATE 1-US SEC set to adopt Treasury market dealer rule as part of market overhaul
3. BP climbs on stock buyback plans, earnings
4. Toyota raises full-year forecast amid growing hybrid demand
5. Palantir, Eli Lilly, Spotify: Top 3 earnings stories today

Личната ни финансова стойност

Сметнете колко „струвате“ към днешна дата.

Как изглеждат месечните ни разходи и приходи?

Следите ли личните си приходи и разходи?

Как изглеждат месечните ни разходи и приходи?

- Изтегляме си апликация за следене на лични финанси или правим таблица в ексел
- Започваме да си записваме всеки разход, който правим
- Записваме си всеки приход, който получаваме ежемесечно
- Накрая на месеца анализираме
- За какво харчим повече от нужно и как можем да спрем този разход
- Успяваме ли да спестим и да инвестираме достатъчно, за да постигнем личните си цели

Малките разходи

- Малките ежедневни разходи, стават големи годишни разходи
- Капка по капка – вир става
- **Имаш ли наистина нужда от това, което планираш да купиш**

Кафе навън струва 2 лева. Ако прием по 5 кафета навън седмично това са 240 кафета или 480 лева годишно.

Психология на „харченето“

- Най-важните продукти (хляб, мляко, топла витрина) са в краищата на магазина, за да си купим още нещо, докато стигнем до тях.
- Често отстъпките в онлайн магазините не са реални. Мислим, че ни дават специални условия, а плащаме повече за конкретни продукти.
- **Добре е да пазаруваме със списък. И винаги да проверяваме дали офертата е най-добра.**

Правилото 24 часа

Изчакай 24 часа преди да си купиш нещо,
което струва повече от 150 лева/150 евро /
150 долара.

Ако утре го искаш и наистина се нуждаеш
от него, ще си го купиш.

Големите разходи

„Мога ли да си го позволя?“ и „Имам ли парите да го купя?“ значат различни неща.

Имам ли парите да си купя нова кола за 40 000 лева?

- Имам първоначална вноска за лизинг
- Имам доходи от 2000 лева при месечна вноска от 400 лева (около 20% от дохода ми)

Да, имам парите да купя нова кола.

Мога ли да си позволя нова кола?

- Месечна вноска от 400 лева
- Годишен разход за винетки, обслужване, гражданска отговорност и други (100 лева месечно)
- Бензин за 200 лева месечно (от и до офиса)
- Наем на гараж / стикер за зона (50 лева месечно)
- Общ месечен разход: 750 лева (37.5% от месечните ми доходи)

Не мога да си позволя нов автомобил.

Личните финанси са маратон, а не спринт.

**'Building wealth is
a marathon, not a
sprint. Discipline
is the key
ingredient.'**

- WARREN BUFFETT

Личен бюджет

Можем да използваме подобен план за личен бюджет, изработен от Finance Academy:

https://docs.google.com/spreadsheets/d/171BmxGW2wxPKX8_71gUIkK6b2C4_jnG8/edit#gid=380485382

Най-важното в личните финанси

Приходите ни трябва да бъдат поне с 20% повече от разходите, за да можем да изградим аварийен фонд, да спестяваме и да инвестираме.

Ако имам заплата 1600 лева, месечните ми разходи не трябва да надвишават 1280 лева.

Аварийен фонд

- Аварийният фонд са „бели пари за черни дни“
- В случай, че загубим работа, нуждаем се от пари по здравословни причини, колата се повреди, апартаментът има нужда от спешен ремонт и други.
- Обичайно аварийният фонд е на стойност 3-6 месеца от месечните ни разходи

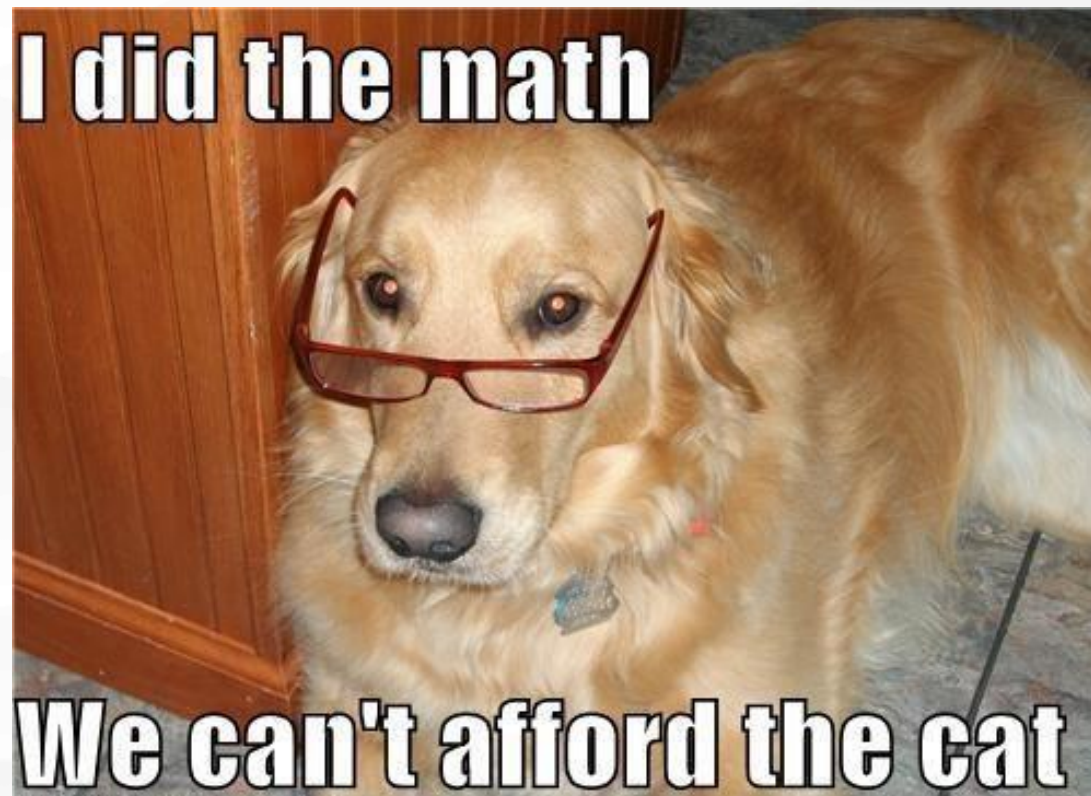

Пример за аварийен фонд

Ако харча по **1500 лева** месечно, фондът ми трябва да е в размер на **4500 – 9000 лева**.

Ако **очаквам повишени разходи** – имам проблеми със здравето, повреден автомобил, ремонт и други или не съм сигурен в работната си позиция фондът **по-скоро** трябва да е **9000 лева**.

Ако **имам стабилна работа**, професията ми е търсена на пазара и нямам индикации за по-сериозни разходи – **по-скоро фондът ще е около 4500 лева**.

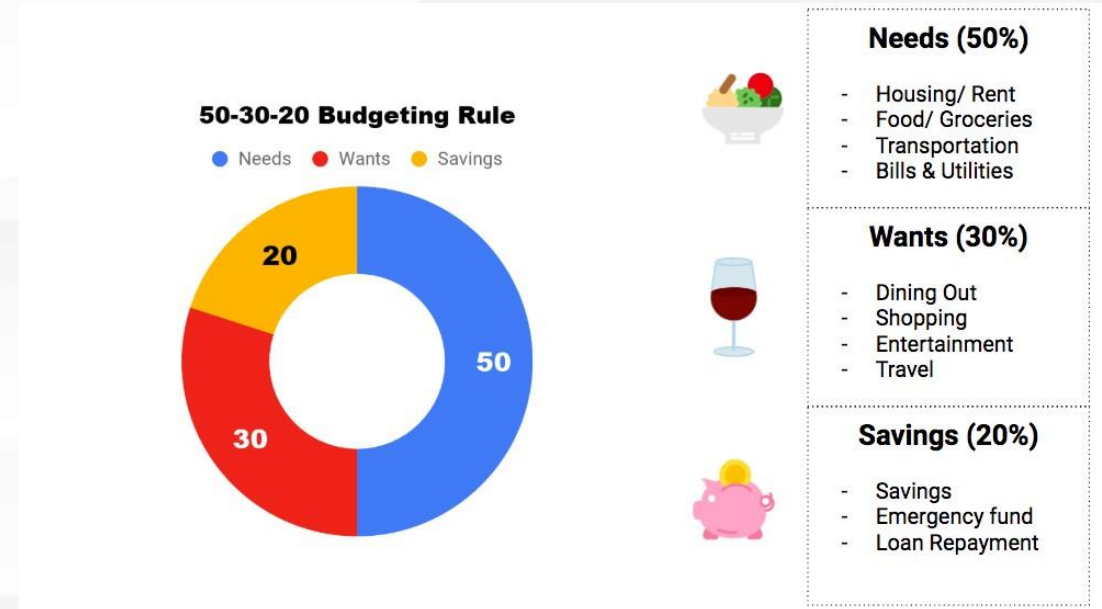
Два подхода към приходите и разходите

- Фокусираме се да повишаваме доходите си постоянно
 - Поемаме по-висок риск и придобиваме нови активи
 - Не ни пречи да повишим разходите си, ако сме успели да повишим доходите
 - Имаме по-малко налични спестявания и пари в брой
- Фокусираме се да спестяваме и да имаме по-малко разходи
 - Не сме агресивни по отношение на повишаването на приходите си
 - Имаме големи спестявания и пари в брой
 - Инвестираме по-малко и по-консервативно

Правилото 50/30/10/10

Ако не искате да създадете собствено правило, може да ползвате готово

- 50% от месечните ви приходи покриват задължителни разходи и нужди
- 30% от месечните ви приходи покриват желанията ви
- 20% от месечните ви приходи се спестяват за голяма финансова покупка или се инвестират

Правилото 50/30/20 на практика

Ако Иван изкарва 2000 лева месечно:

- 1000 лева отиват за наем/ипотека, бензин, храна, ток, вода, интернет.
- 600 лева отиват за дрехи, пътувания, забавления и други.
- 400 лева биват спестени до момента на изграждане на аварийен фонд.
- 400 лева биват инвестирани след изграждането на аварийен фонд

При 8% възвръщаемост и сложна лихва след 25 години Иван ще има активи за 350 000 лева.

*Трябва да отчетем, че с времето приходите на Иван ще се повишат, вероятно заедно с разходите му.

Апликации за следене на приходи и разходи

- MyFin
- Revolut
- MoneyManager
- Екселска таблица
- Тетрадка, в която си записваме разходите и приходите

Домашно

- Опишете разходите си за януари 2024. Включете всеки разход, за който се сетите. (не споделяйте в коментар)
- Какво не очаквахте да видите в резултата и ви изненада? (споделете в коментар)
- Сметнете общ процент разходи, които са отишли „на вятъра“ от месечния ви доход за януари (споделете в коментар)

Следваща лекция

На 8 февруари (четвъртък) от 19:00

- **Демонстрация на примерно инвестиционно портфолио с акции и ETF**
- **Демонстрация на примерна инвестиция в недвижим имот**

Време за въпроси и коментари

Благодаря ви!

Георги Захариев

